

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: De hellige tre Konger

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "De hellige tre Konger", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1811_157-intro-shoot-idm263.pdf (tilgået 17. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Om “Deilig er den Himmel blaa”

Genre og opbygning

Ved at gengive en historisk fortælling fra Bibelen om Jesus og andre bibelske personer i lyrisk-episk form er “Deilig er den Himmel blaa” et eksempel på en historisk-kristelig sang (s. 179). At digtet også kaldes “En Barnesang” (s. 184) adskiller det fra andre historiske sange og salmer.

Digtet består af en ramme (strofe 1-2 og 14-19) omkring en fortælling (strofe 3-13), og fra 2. strofe træder en jegfortæller frem og synger henvendt til børn. En tilsvarende ramme, her med unge piger, havde Grundtvig benyttet sig af i mindedigtet over Peter Willemoes, “Kommer hid, I Piger smaae”, der udkom o. 29. oktober 1810 (*Bibliografien* 144). Det at inddrage børnene som tilhørere er et tidligt eksempel i dansk litteratur på at opbygge en fortrolig tone mellem forfatter og barn og at fremme barnets indlevelse i det fortalte. Begge træk er karakteristiske for den børnelitteratur, der begyndte at udvikle sig i 1800-tallet. I samtiden var den almindelige tendens, at børnelitteratur skulle være moralsk opdragende og fremme dyder. Det dengang stadigt populære eksempel inden for fortællingen var Ove Mallings *Store og gode Handlinger* (1777).

Kilde og mulige forlæg

Kilden til digtet er prædikenteksten til Helligtrekongers søndag efter 1. tekstrække, Matt 2,1-12. For at tilpasse fortællingen om de vise mænd til en barnesang har Grundtvig udeladt Herodes' forsøg på at opspore den nyfødte konge.

Der er ikke fundet egentlige forlæg til Grundtvigs digt, men han kan have hentet inspiration i salmer til Helligtrekonger i Thomas Kingos *Vinter-Parten* (1689). Det drejer sig især om Niels Sørensens “Jesus Christ i Jødeland” (nr. 94; Kingo 1941, bind 4, s. 156-157) og Kingos egen “Det runde Himlens Stjerne-Telt” (nr. 91; Kingo 1941, bind 4, s. 152-155).

* Både Sørensen og Kingos salmer er skrevet over Matt 2,2-12 og indeholder den traditionelle sammenstilling af Jakobsstjernen og stjernen over Betlehem, der svarer til den messianske forventning og opfyldelsen i Jesus. Hos Sørensen bedes der om, at Jesu ord vil lyse i hjertet (strofe 16). Hos Kingo findes ledestjerne-motivet (strofe 4), og stjernen bestemmes som “Ordets Stjerne” (strofe 8). Sørensens salme har samme versemål (fire trokæer) som Grundtvigs digt, men dog kun fire verslinjer i hver strofe.

Motivet med stjernerne, der blinker og vinker opad, i 1. strofe kan have forlæg i 10. strofe af H.A. Brorsons “Op! ald den Ting / som Gud har gjort” (Brorson 1734), der var optaget i de autoriserede salmebøger, hvor de pågældende vers var stort set uændrede (se Mallings 1962-1978, bind 4, s. 217-220).

- 10 Hvad skal jeg sige, naar jeg seer,
 Hvor stjerne-flokken blinker,
 Hvor mildt enhver imod mig leer,
 Og op til himlen vinker?

(her citeret efter *Troens Rare Klenodie* (Brorson 1951-1956, bind 1, s. 217-219). Om inspirationskilder i øvrigt, se Lundgreen-Nielsen 1980, bind 1, s. 357 f.

Stjernen og Guddomsordet

Hovedsymbolet i digtet er stjernen, der bevæger sig fra naturen (stjernehimlen) over historien (julestjernen) til hjertet (Guds ord som børnenes ledestjerne) (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 356 f.). Men stjernen har også andre funktioner.

Det er stjernen, der binder rammens tid og den nytestamentlige fortællings tid sammen, foruden at den har forbindelser bagud til gammeltestamentlig tid og fremad eller “opad” til eskatologisk eller evig tid. Gennem den firefoldige tekstforståelses niveauer peger eller tyder julestjernen i Jesusbarnets øje (strofe 12) tilbage på spådommen om Jakobsstjernen og kongemagten i 4 Mos 24,15 og 17. Ved at blive identificeret

med Guddomsordet (strofe 19) leder stjernen tilsvarende på det moralske niveau fremad til Jesus Kristus (strofe 18), der som morgenstjerne er i evigheden (strofe 15-16). De mange indholdsmættede tydingen udfoldes af Erik A. Nielsen i eksempelanalysen i *Kristendommens retorik* (Nielsen 2009, s. 220-224).

I digtet leder det åbenbarede Guds ord til frelse. Digtet er således i god overensstemmelse med brevet, hvori det om Bibelen hedder, at den er "et Indbegreb af Alt, hvad der troet og fulgt kan gøre os timelig og evig lykkelige" (s. 181).

Det på samme tid enkle og dybt komplicerede digt kan begribes af børn, fordi det netop ikke er abstrakt, men fortællende og anskueligt. "Anskuelsen bliver til i selve den måde, fortællingen sammenfører sine led på. Det er i disse sammenføjninger, Grundtvig udfolder den firefoldige tekstforståelses tankemønster og gør det så kunstnerisk nænsomt" (Nielsen 2009, s. 220 f.).

Digtet og Grundtvig

Forbindelsen til Grundtvigs åndelige krise 1810-1811 viser sig kun indirekte i digtet. I Grundtvigs digt er de vise mænd en konge, hans søn og en stjernetyder. Disse tre skikkelser kan via Daniels bog føres tilbage til den babyloniske kong Nebukadnesar, hans søn og stjernetydere, der lod sig omvende til den jødiske gud og følgelig tillod det bortførte jødiske folk at slippe fri af det babyloniske fangenskab. Ligesom jøderne vendte hjem til den rette gudsdyrkelse i Jerusalem, skulle Grundtvig og med ham hans rationalistiske samtid vende tilbage til barndommens bibelske tro. Denne kunne de finde i Jesusbarnets og Gudsbarnets "milde Øie" (strofe 12) (Thodberg 1989, s. 288 f.). Grundtvigs tolkning af de vise mænd som de babyloniske konger er der ikke belæg for i den kristne ikonografi om de hellige tre konger (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 356).

Digtet er et af de tydeligste udtryk i perioden for en personlig, følelsesbunden religiøsitet, som har rod i Grundtvigs barnetro. Det trosmæssige udsagn rækker bag om videnskabsmandens intellektuelle tilgang til kristendommen og den yngre forfatter og forkynders kaldsbevidsthed som kristen reformator. Digtet, der som nævnt blev til lige inden hans personlige sammenbrud, står dog ikke helt alene. Et tilsvarende udsagn kan ses i strofe 12 i "Julesang" (*Nytaarsnat*, 1810; *Bibliografien* 149), hvor digteren beder om, at Kristus må fødes i hjertet, dvs. komme mennesket i møde ud fra dets eget sjæleliv. Det at vende tilbage til barnetroen blev et forstadium til en moden, kristen tro (Rod 1970, s. 18 f.).